

LOKALE GESCHIEDENIS EN DE "AMATEUR"

a.g. van der steur

Wat kan de bijdrage zijn van een 'amateur' in een speciaal nummer van een tijdschrift dat lijkt te zijn voor een groep mensen die beroepshalve met de historiebeoefening te maken hebben of zullen krijgen? De eerste gedachte zou zijn om nog eens de posities van beide categorieën beoefenaars te omschrijven, uit te leggen dat op het speciale terrein van de lokale en regionale geschiedenis de amateur vanouds een grote rol speelt, dat er weinig beoefenaars van lokale geschiedenis zijn die dit beroepshalve doen, spreken over de nieuwe tendenzen binnen het vak geschiedenis die erop wijzen dat bepaalde aspecten van lokale geschiedenis in de toekomst wel eens meer aandacht van de beroepshistorici zouden kunnen krijgen etc. Dit alles is echter in de afgelopen jaren reeds meermalen gezegd en het zou slechts een herhaling worden. Er is echter één belangrijk punt waarover in de praktijk nogal eens verschil van mening blijkt te bestaan, te weten de bereidheid tot samenwerking. Het is dit aspect dat ik hier iets nader wil toelichten.

Veel beroepshistorici denken dat de amateurs niet met hen willen samenwerken, maar ook veel amateurs van hun kant denken dit over de beroepshistorici. Na een ervaring van ongeveer vijftieng jaar in de wereld van de Hollandse amateurgeschiedbeoefening - zowel actief, passief als organisatorisch - meen ik te kunnen zeggen dat deze samenwerking in de praktijk werkelijk zeer goed kan werken en dat de bereidheid daartoe bij beide categorieën onderzoekers zeker aanwezig is. Natuurlijk zijn er ook gevallen waarin het niet bleek te lukken, maar ik meen te mogen zeggen dat de reden van zo'n mislukking bijna nooit was terug te voeren op het verschil vakman/amateur, maar tot een gewoon gebrek aan **samenwerkingsmogelijkheid** tussen twee mensen, zoals ook tussen twee vakhistorici of tussen twee amateurs kan voorkomen. Wanneer zowel de amateur als de vakman redelijke mensen zijn met normale contactuele eigenschappen, blijkt in de praktijk de samenwerking bijna steeds ideaal te zijn omdat men elkaar op een schitterende wijze kan aanvullen: de vakman kent de achtergronden, de algemene literatuur en ziet de grote lijn; de amateur kent de details, de specialistische literatuur (tot en met de krant artikelen!), kent de plaats van onderzoek beter, heeft contact met de plaatselijke bevolking en heeft meestal gelegenheid voor tijdrovend onderzoek. De mate van samenwerking kan in de praktijk zeer verschillen. Het ene uiterste is een groep amateurs die gedurende vele maanden of jaren in een bepaalde archiefbron tellingen verricht, deze doorgeeft aan de vakman die hen instrueerde, waarna deze vakman de cijfers via een computer bewerkt, ze vergelijkt met soortgelijke tellingen elders en er dan een gedegen studie over schrijft waarin, in een voetnoot, de groepen amateur-tellers worden bedankt voor hun werk. Het andere uiterste is de amateur die na een vele jaren durend onderzoek een boek schrijft en dit nog even - alvorens het aan een uitgever toe te vertrouwen - laat lezen door een beroepshistoricus. Beide uitersten hebben zeker hun nut: in het eerste geval zou zonder de groep 'tellers' de publicatie nimmer verschenen zijn en de 'tellers' kunnen derhalve terecht trots zijn op hun medewerking. In het tweede geval kan de vakman door een enkele correctie of aanwijzing het manuscript nog wat verbeteren. Toch zal het een ieder duidelijk zijn dat de groep tellers zonder veel moeite iets bevredigender had kunnen worden ingeschakeld en dat in het tweede geval een iets vroeger contact tussen vakman en amateur beter

was geweest.

Ik zou dit willen toelichten met een tweetal voorbeelden van een goede samenwerking tussen vakman en amateur, voorbeelden die op het terrein van de lokale geschiedenis liggen en die ik van nabij heb mogen meemaken.

Het eerste voorbeeld betreft het totstandkomen van de bundel Heeren en Bueren, Bijdragen tot de geschiedenis van Warmond, in 1969 verschenen bij Kruseman te 's Gravenhage. Nadat ik een aantal jaren als amateur intensief met de geschiedenis van het dorp Warmond bezig was geweest waren er vele contacten gegroeid met dorpsbewoners die ook interesse voor de historie van dit - overigens historisch interessante - dorp begonnen te krijgen. Er werd gesproken over oprichting van de onvermijdelijke vereniging en het gevolg was dat in 1966 het Historisch Genootschap 'Warmelda' het levenslicht zag. Er waren een tachtigtal leden (het dorp telde circa 4000 inwoners) waarvan er zo'n twintig graag actief aan de historiebeoefening wilden meedoen. Hiervan werden twee groepen gevormd: een 'graafploeg' die in overleg met de provinciaal archeoloog ingezet kon worden om restanten van vroegere bebouwing te proberen aan het licht te brengen en een ploeg die zich met archiefonderzoek zou gaan bezighouden. Op een vaste wekelijkse avond werd bijeengekomen in het Warmondse gemeentehuis waar, met hulp van de gemeentesecretaris, gebruik gemaakt kon worden van het oude archief. Na overleg met enkele bevriende vakhistorici werd een aantal onderwerpen vastgesteld. Onderwerpen die een haat in onze kennis zouden kunnen opvullen, die in een winterseizoen met één avond per week zouden kunnen worden afgerond en die zich zouden lenen voor publicatie. Als eerste onderwerp diende zich de negentiende eeuw aan, weinig bestudeerd en met als bron een complete reeks notulenboeken van vergaderingen van de gemeenteraad en B en W. Na instructie van de belangrijke punten waarop gelet diende te worden, werden de zeven voorhanden notulenboeken verdeeld over zeven leden van de werkgroep die deze op de wekelijkse avonden op gelijke wijze hebben geëxcerpeerd. Gezamenlijke bespreking van circa tien minuten per avond van opkomende problemen bleek daarbij een nuttige aanvulling.

Een tweede onderwerp werd gevormd door het bewerken van een aantal achttiende-eeuwse inboedelinventarissen van overleden Warmonders uit verschillende sociale geledingen. Eén van de 'agrariërs' in het gezelschap richtte zijn aandacht op de registers betreffende verkoop van roerende goederen en noteerde met name wat voor vee in de achttiende eeuw op boerenboelhuizen en op speciale veeverkopen werd geveild. Een andere groep richtte zich op het grondgebruik (weiland of bouwland) en op het grondbezit (hoeveel procent van de Warmondse grond was eigendom van inwoners, van instellingen en dergelijke op verschillende momenten in de geschiedenis) en bewerkte daarvoor onder andere de kadastrale leggers uit 1832. Een lid van de 'graafploeg' verrichtte nog wat archiefonderzoek naar de achtergronden van een door zijn ploeg opgegraven stukje onderaardse gang. Een qua persoonlijkheid wat moeilijk inpasbare medewerker kreeg de taak toebedeeld iets meer over Warmond tijdens de Tweede Wereldoorlog te weten zien te komen. Hoewel dit onderwerp niet door hem werd afgerond, leverde het tal van verslagen op van door hem gehouden interviews met personen die in het Warmond van de jaren '40-'45 een rol gespeeld hadden.

Op dit laatste onderwerp na culmineerden de bovengenoemde onderzoekjes in een reeks artikelen die, aangevuld met een uitvoerige bibliografie en een tweetal artikelen van

vervolg op pagina 95